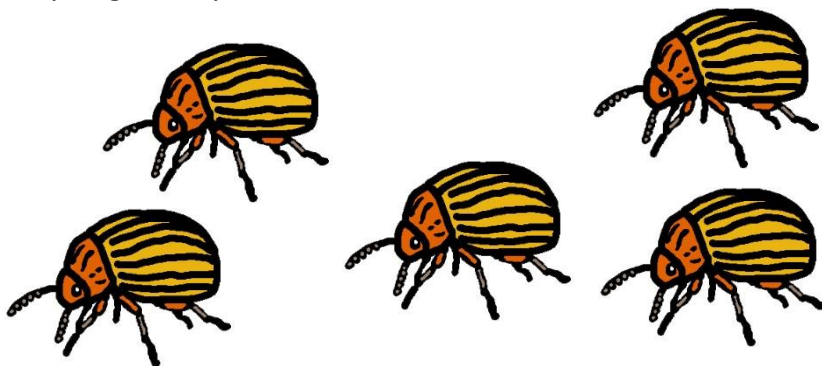

1. ÚVOD

Biologické invaze, tedy zavlečení, uchycení a šíření nepůvodních živočišných i rostlinných organismů spojené s rozsáhlými environmentálními i socioekonomickými škodami, patří mezi celosvětově hojně diskutovaná témata. Bohužel, ne vždy jsou předkládána správná fakta a argumenty, snadno se pak vyvozují mylné závěry, na základě kterých se hledají jednoduchá řešení, jež mohou situaci paradoxně ještě zhoršit. Je třeba si uvědomit, že zdaleka ne každý nepůvodní druh je invazní. U některých nepůvodních druhů může společenský či dokonce komerční zájem převážet nad bazální ochranou přírody, i když jde často o velice kontroverzní záležitost (jako např. u pěstování palmy olejné, viz obr. 3 a 4). Nemá tedy smysl slepě zakazovat a legislativně omezovat využívání všech nepůvodních druhů. Na druhé straně pak stojí ty druhy, které jsou prokazatelně vysoce rizikové a při zavlečení na nová území se budou chovat invazně se všemi negativními důsledky pro přírodu i pro člověka samotného. Tyto druhy musí být regulovány.

Obr. 3 a 4: S pěstováním arekovité palmy olejné (*Elaeis guineensis*) je spojena devastace tropických deštných lesů a ztráta biodiverzity. Je jedním z příkladů, kdy komerční zájem týkající se jednoho druhu převažuje nad ochranou životního prostředí. Nahoře je plantáž se vzrostlými palmami na Jávě, dole je plodenství obsahující několik set červenooranžových plodů. [JP]

Naštěstí v dnešní době umíme s vysokou mírou jistoty označit v daném místě určité druhy za nebezpečné. Tyto druhy identifikované jako invazní je třeba regulovat a co nejpřísněji potlačovat, pokud se již na novém území vyskytují, a pokud ještě ne, můžeme preventivně zabránit jejich zavlečení či se o to alespoň pokusit. Tímto citlivým postupem se v ideálním případě dosáhne toho, že se výrazně sníží riziko biologických invazí na straně jedné, ovšem nebudou se zbytečně omezovat produkční a zájmové chovy, pěstování a další způsoby využití cenných a zároveň prokazatelně málo nebezpečných druhů na straně druhé. Pro nalezení společných postojů je potřeba rozvíjet komunikaci s veřejností i dalšími zainteresovanými stranami (výzkumníci, učitelé, chovatelé, zemědělci, obchodníci, ochranáři, aj.). Jedině tak dochází k názorové shodě a vznikají společné návrhy řešení dané situace. Takto pojatý management biologických invazí je tedy přijatelný napříč celou společností, což je zcela zásadní krok k udržitelnému využívání přírodních zdrojů a ochraně biodiverzity.

1.1 Globalizace a přesuny druhů

Možnost rychlého přesunu lidí, zavazadel, zboží, např. lodní nebo leteckou dopravou mezi kontinenty (globalizace) s sebou přináší nejen pozitiva, ale, jak dnes již dobře víme, také negativa. Jedním z nich je narušování rovnováhy ekosystémů převezenými či zavlečenými druhy, kterého jsme ve větší míře svědky přibližně posledních 250 let. Týká se to i prostředí značně ovlivněného člověkem, včetně urbánních oblastí (obr. 5).

Člověk stále častěji záměrně či mimoděk přepravuje přes původní bariéry (oceány, pouště, pohoří aj.) značné množství biologického